

Erityislasten perheet lähiluonnossa

 LAB University of Applied Sciences

 Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

LUKA
LUONTO KAIKILLE

METSÄHALLITUS

SUOMEN PARALYMPIAKOMITEA

SUOMEN PARALYMPIAKOMITEA

 LAB University of Applied Sciences

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Luonto kaikille -hankkeessa laaditut tuotekortit esittelevät esteettömiä ja saavutettavia luontomatkailupalveluita, jotka on suunniteltu yhdessä käyttäjien, matkailuyrittäjien, eräoppaiden ja vammaisjärjestöjen kanssa. Erityislasten perheet lähiluonnossa -palvelua on pilotoitu Hauholla elokuussa 2019. Mukana pilottia järjestämässä olivat Adventuristo, Lautsian kartano, Leijonaemot ja Ricasluonto. Tuotekortit ovat kaikkien vapaasti hyödynnettävissä.

Luonto kaikille -hankkeen tavoitteena on kehittää luontomatkailukohteiden esteettömyyttä ja saavutettavuutta sekä auttaa alueella toimivia yrityksiä tuotteistamaan ja markkinoimaan esteettömiä ja saavutettavia luontomatkailupalveluitaan. Hankkeen toimenpiteet kohdistuvat Kanta-Hämeessä Evon retkeilyalueelle ja Torronsuon ja Liesjärven kansallispuistoihin sekä Päijät-Hämeessä Päijänteen kalastuskohteisiin.

Hankkeen toteutuksesta vastaavat yhteistyössä LAB-ammattikorkeakoulu, Suomen Paralympiakomitea sekä Metsähallituksen Luontopalvelut. Hanke rahoitetaan Hämeen ELY-keskuksen maaseuturahaston tuella.

Sisällys

1. Tuotteen kuvaus
2. Toteutus
3. Palveluprosessi
4. Turvallisuus
5. Vinkkejä palveluntuottajalle

Liite 1: Hinnoittelupohja

Liite 2: Turvallisuussuunnitelmapohja

1. Tuotteen kuvaus

Perustietoja tuotteesta:

Tuotteen nimi	Erityislasten perheet lähiluonnossa
Kohderyhmä	Perheet, joissa on erityistä tukea tarvitseva lapsi
Sisällön kuvaus	<p>Kolmipäiväinen lähiluonnossa virkistymistä korostava luontoleiri, jossa erityistä tukea tarvitsevat lapset perheineen majoittuvat mökeissä tai muussa majoituksessa sisätiloissa. Ohjelmassa on metsässä seikkailemista luontopolun tehtävien muodossa, melontaa ja uintia järvessä tai sisällä uima-altaassa.</p> <p>Tavoitteena on saada osallistujille uusia rentoutumisen ja virkistymisen kokemuksia luonnossa, vertaistukea muilta perheiltä ja vinkkejä, miten lähiretkeilyä ja luonnossa liikkumista voisi toteuttaa kotona.</p>
Ennakkotieto asiakkaalta	<p>Perheiden koko, lasten iät ja muut perustiedot kysytään ilmoittautumislomakkeessa. Lisäksi ilmoittautumisen yhteydessä lähetetään perheille kysely lapsen toimintakyvystä, jotta suunniteltu ohjelma ja aikataulu voidaan tarkistaa ja muuttaa tarvittaessa.</p> <p>Viereisellä sivulla on lista esimerkkikysymyksiä toimintakyvyn kartoittamista varten.</p>
Asiakkaan varustetarpeet	Perheiden on hyvä ottaa luontoleirille mukaan omat retkiruokailuvälineet, vesipullot, uimapuvut ja metsäretkelle sopivat vaatteet. Majoitus on sisätiloissa, joten telttaa ei tarvita, ellei osallistujaperheet halua itse kokeilla ulkona yöpymistä. Lapsen oma kommunikointikansio kannattaa ottaa mukaan mikäli lapsi käyttää kuvia kommunikoinnin apuna. Myös omista lääkkeistä on hyvä muistuttaa.

Osallistujamäärä	5-10 erityislasta perheineen 2-3 avustajaa
Kesto	3 päivää
Toteutusaika	kevät-syksy
Reittiluokitus	helppo
Hinta	katso hinnoittelupohja (Liite 1)
Hintaan sisältyy	opastus, ruokailut, majoitus

Ennakkotieto asiakkaalta, esimerkkikysymyksiä:

Luonnossa liikkuminen:

Onko sinulla liikuntarajoitteita? Jos on, niin minkälaisia liikkumisen apuvälineitä sinulla on käytössä?

Pystytkö ottamaan muutaman askeleen tuettuna?

Minkälaisessa maastossa olet liikkunut aiemmin? (pururata, kapea metsäpolku, metsätie, pitkospuut tms.)

Kuinka kauan arvioisit jaksavasi liikkua maastossa ajallisesti yhtä mittaa?

Tarvitsetko avustajaa luonnossa liikkumiseen vai liikutko itsenäisesti?

Ohjelma ja aikataulu:

Kuinka paljon sinulla on kokemusta luonnossa liikkumisesta?

Onko sinulla toimintarajoitteita käsissä? Jos on, niin millaisia?

Onnistuuko pelastus- tai kelluntaliivien pukeminen itsenäisesti?

Onko sinulla vaikeuksia keskittyä yhtäjaksoisesti yli 10 minuutin ajan?

Osaatko uida?

Tauot ja ruokailu:

Tarvitsetko apua ruokailussa?

Onko sinulla ruoka-aineallergioita?

Onko sinulla sairauksia, joista avustajien olisi hyvä tietää?

Kommunikoitko puhumalla, viittoen, kuvien avulla?

Minkälaisissa asioissa tarvitset apua?

Odotukset:

Minkälaisia toiveita ja odotuksia sinulla on leirin suhteen?

Mikä on sinulle uutta tulevassa leirissä?

Mikä arvioisit olevan suurin haasteesi tulevassa viikonlopussa?

2. Toteutus

Tutustumispäivä

Aloitushetki

Perheet saapuvat majoituspaikkaan päivällisai-
kaan ja aloitushetki on ruokailun ohessa.

Aluksi käydään lyhyt esittäytymiskierros ja kerro-
taan viikonlopun aikataulu. Samassa yhteydessä
perheille voidaan antaa alueen kartta ja viikonlo-
pun aikataulu myös paperisena. Mahdolliset ku-
vausluvut jaetaan myös aloitushetken yhteydessä.

Iltanuotio

Perheet voivat rauhassa majoittua ja asettua
aloilleen. Majoittumisen jälkeen voidaan vielä il-
tanuotio ääressä jatkaa yhteistä tutustumista.

Päivä lähimetsässä touhuten

- Aloitushetki** Jokaiselle perheelle annetaan retkikeitin ja he otavat luontopolulle mukaan aineet luontopolun jälkeen valmistettavaa lounasta varten. Perheet voidaan lähettää luontopoluille eri aikaan, jotta he voivat suorittaa tehtäviä itsenäisesti kiirehtimättä. Luontopolkuja on kaksi eri pituista ja perheet voivat valita niistä heille sopivamman.
- Luontopolku** Luontopoluilla on erilaisia luontoon liittyviä tehtäviä, joiden avulla koko perhe voi oppia uutta ja virkistäytyä luonnossa yhteisen tekemisen avulla. Taukopaikalla perheet voivat valmistaa lounaan perhekohtaisesti retkikeittimellä ohjeiden mukaan ja lapset voivat samalla rakentaa omia rytmisoittimia luonnon materiaaleista.
- Lepohetki** Perheet voivat levätä omissa majoituksissaan tai ulos pystytetyissä teltoissa. Samalla voidaan istua nuotion ääressä esimerkiksi tikkupullia paistaen.
- Pihapelit** Perheet voivat kokeilla erilaisia pihapelejä, kuten esimerkiksi mölkkyä tai petankkia. Joitain pelejä voidaan pelata myös porukalla yhteishengen kohottamiseksi, esimerkiksi hippaa. Mahdollisuuksien mukaan voidaan lasten vanhemmille järjestää aikaa vertaistukikeskustelulle.
- Iltanuotio ja perhesaunat** Ennen nukkumaanmenoa perheet voivat mennä vuorotellen saunomaan ja sillä välin voidaan nuotion ääressä laulaa kaikkien tuntemia lastenlauluja. Samalla voidaan kokeilla lasten aiemmin askartelemia rytmisoittimia.

Vesiteemainen päivä

- Melonta** Osallistujia pyydetään etukäteen ottamaan vaihtovaatteet varmuuden vuoksi mukaan. Turvallisuusohjeet kerrataan avustajien kesken ennen aloitushetkeä. Perheet voidaan jakaa kahteen ryhmään, joista toinen ryhmä menee ensin melontaan ja toinen uimaan. Osallistujille jaetaan kelluntaliivit, kerrotaan turvallisuusohjeet ja käydään läpi perusasiat melontaan liittyen. Osasta kanootteja voidaan tehdä katamaraaneja ja niihin voivat mennä ne perheet, jotka kokevat sen heille turvallisemmaksi vaihtoehdoksi.
- Käydään yhdessä melomassa tietty lenkki järvellä osallistujien toiveiden mukaan. Samalla voidaan harjoitella kanootilla kääntymistä ja ohjaamista.
- Uinti** Uiminen voidaan järjestää mahdollisuuksien mukaan sisällä uima-altaassa tai järven rannalla. Mukana voi olla yksi avustaja vetämässä vesileikkejä, mutta lasten vanhemmat ovat ensisijaisesti vastuussa omista lapsistaan vedessä.
- Palautetuokio ja kotiinlähtö** Kysytään palautetta perheiltä ja kerätään kehitysideoita. Erityisesti lapsilta on hyvä kysyä, mikä viikonlopussa oli parasta. Ennen lähtöä annetaan tarvittaessa ohjeet varustehuoltoon kotona. Mukaan perheille voidaan antaa myös luonnossa liikkumiseen kannustava kotitehtävä.

3. Palveluprosessi

Prosessikaavio toteutuksesta

ennen viikonloppua

viikonlopun aikana
perjantai

lauantai

Elementti

markkinointiviesti

vahvistusviesti, kysely
toimintakyvystä

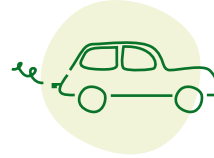
tervetuloviesti

reittiohjeet

kuvauslupa

ohjeet retkikeittimen
käyttöön

Tapahtuma

tieto viikonlopusta

ilmoittautuminen
mukaan

tervetuloviestin
lukeminen

matkustaminen
paikalle

aloitushetki,
majoittuminen

tulistelu

luontopolku

Kontakti

markkinointi valituissa
kanavissa

ilmoittautumislomake
informaatio viikonlopusta

tervetuloviestin
lähettäminen

muistutusviestin
lähettäminen viikkoa
aikaisemmin

reittiohjeiden
lähettäminen

esittäytyminen
aikataulun läpikäynti

tutustumiskierros

lounasaineksien
jakaminen

ohjeistus retkikeittimen
käyttöön

Taustatoiminta

markkinoinnin
suunnittelu ja
toteutus

yhteistyö
sidosryhmien kanssa

suunnitelmien tarkennus

ruokien suunnittelu

tilavaraukset

turvallisuussuunnitelman
laatiminen

tervetuloviestin
kirjoittaminen

varusteiden hankinta,
materiaalien valmistelu

avustajien ja
sidosryhmien
tapaaminen

varusteiden
kuljettaminen ja
paikkojen valmistelu

kuvausluvut

reittiohjeiden
kirjoittaminen

nuotiopaikan
tarkistaminen ja
valmistelu

luontopolkujen
valmistelu

markkinoinnin budjetointi
ja vuosikello

yrityksen brändi

ilmoittautumiskäytäntö

verkkokauppa

hinnoittelutapa

avustajakontaktit

yrityksen tarina

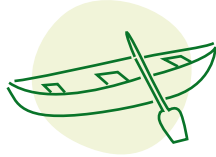
sunnuntai

viikonlopun aikana

viikonlopun jälkeen

pihapelit

melominen ja uinti

palautteen antaminen

kotimatalle lähteminen

muistojen jakaminen

luonnossa virkistyminen

uuden retken varaaminen

kotitehtävä

videot, kuvat

vinkit, kotitehtävä

vahvistusviesti

pelien ohjaaminen ja sääntöjen kertominen

kelluntaliivien pukeminen ja ohjeistus, opettaminen:
- melontatekniikka
vesileikkien vetäminen

keskustelun vetäminen, palautteen kirjoittaminen muistiin

varustehuollosta kertominen
kotitehtävän antaminen

päivityksiin reagoiminen

ilmoittautumislomake

pelien valmistelu ja ohjeiden laatiminen
vertaistukikeskustelun mahdollistaminen

melonnan valvominen
vesileikkien suunnitteleminen

palautteen analysointi

varustehuolto
mahdollisten lainavarusteiden palauttaminen
kotitehtävän suunnittelu

sosiaalisen median kanavien päivittäminen

uuden luontoleirin suunnittelu

toiminnan jatkuva kehittäminen

some-strategia

alennuskäytännöt

4. Turvallisuus

Todennäköiset riskit ja niiden välttäminen

Hyönteisen pistot	Hyttyskarkoitetta käytetään tarvittaessa ja perheitä ohjeistetaan tekemään punkkitarkistuksia.
Veteen putoaminen	Ennen melontaa käydään läpi turvallisuusohjeet ja puetaan kaikille pelastus- tai kelluntaliivit. Osa kanooteista on kiinnitetty katamaraaneiksi ja osallistujat jaetaan kanooteihin toimintakyvyn mukaan. Osassa melontaistuimia on selkänajat istumatasapainon parantamiseksi. Viikonlopun aikana käytettävillä laitureilla on kaiteet ja riittävästi ohjaajia vahtimassa lapsia.
Eksyminen	Ryhmän kasassa pitäminen vähentää eksymisen riskiä. Perheille jaetaan myös kartta alueesta.
Palovammat	Iltanuotiolla on aina joku aikuinen valvomassa eikä lapsia päästetä liian lähelle tulta. Tulipaikan ympäristön turvallisuus tarkistetaan etukäteen ja iltanuotiolla paistettavat elintarvikkeet sijoitetaan niin, että tulipaikan ympärillä liikkuminen olisi mahdollisimman vähäistä.
Sairas- ja allergia-kohtaukset	Osallistujien ruoka-aineallergiat selvitetään etukäteen ja ne otetaan huomioon ruokien suunnittelussa. Osallistujia muistutetaan ottamaan omat lääkkeet mukaan ja huolehtimaan, että ne ovat aina saatavilla.

Yllä oleva lista ei korvaa huolella tehtyä turvallisuussuunnitelmaa. Turvallisuussuunnitelman laatimisessa voi hyödyntää Luonto kaikille -hankkeen turvallisuussuunnitelmapohjaa (Liite 2).

Turvallisuutta lisääviä tekijöitä:

Toimiva aikataulu

Lasten voi olla vaikeaa hyväksyä yllättäviä muutoksia aikataulussa. Jotta kaikki pysyisivät virkeänä ja hyvällä tuulella, aikataulu suunnitellaan etukäteen mahdollisimman toimivaksi. Aikataulu on toimiva silloin, kun lepoa ja tekemistä on sopivassa suhteessa.

Riittävästi avustajia

Leirillä lapsista on vastuussa heidän vanhempansa, mutta avustajia on hyvä olla riittävästi silmäpareina lapsia vahtimassa ja antamassa tarkempia ohjeita aktiviteeteissa. Avustajien työnjako on sovittu etukäteen ja kerrotaan myös osallistujille.

Selkeä kommunikointi

Kommunikoinnissa käytetään kuvia apuna, sillä silloin annetut ohjeet muistetaan paremmin. Tukiviittomia voidaan myös käyttää viestin perille saamiseksi. Ohjeet annetaan kuuluvalla äänellä ja täsmällisesti vaihe vaiheelta.

Ennakkotieto asiakkaista

Kun perheistä on tarpeeksi tietoa etukäteen, voidaan mahdollisilta riskitilanteilta välttyä. Ilmoittautumisen yhteydessä lähetetään kysely, jossa kysytään toimintakyvystä. Esimerkkikysymyksiä kyselyyn on tuotekortissa listattu tuotteen kuvauksen yhteyteen.

5. Vinkkejä palveluntuottajalle

Toteutuksessa huomioitavaa:

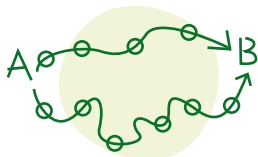
Vanhempien rentoutuminen

Vanhemmat voivat keskittyä viettämään aikaa perheen kanssa, kun viikonlopun ruokailut ja ohjelma on valmiiksi mietitty. Rentoutumista tukee myös se, että lapsilla on riittävästi mielenkiintoista, ohjattua tekemistä.

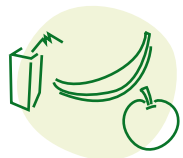
Selkeä kommunikointi ja nopea tiedottaminen mahdollisista muutoksista aikataulussa auttavat lasten lisäksi myös vanhempia huolehtimaan esimerkiksi lasten vaatetuksesta tai lääkityksestä.

Eripituiset luontopolut

Osalle perheistä luonnossa liikkuminen on arkipäivää, joten lyhyt luontopolku voi olla pettymys, Joillekin taas pitkä luontopolku voi olla liian energiaa vievä, varsinkin jos lapsella on vaikeuksia keskittymisessä. On hyvä järjestää kaksi eripituista luontopolkua, jolloin perheiden lähettäminen luontopoluille eri aikaan onnistuu myös luontevammin. Luontopolkujen rastit voivat olla samanlaiset molemmissa.

Välipalat

Terveellisiä välipaloja on hyvä olla jatkuvasti tarjolla. Välipalapatukoiden ja hedelmien avulla vältetään turhilta nälkäkiukuilta ja aikataulu saa vähän joustovaraa ruokailujen suhteen.

Välipalat on hyvä laittaa tarjolle sellaiseen paikkaan, josta lapset voivat itsenäisesti mennä hakemaan niitä nälän sattuessa.

Toimintakyvyn tukeminen

On hyvä kuulostella lapsilta ja heidän vanhemmiltaan, kuinka paljon lapsi pystyy tekemään itse ja mitkä asiat eivät onnistu ilman apua. Sivusta seuraamisen sijaan lasten on tärkeää päästä aktiivisesti osallistumaan kaikkeen tekemiseen yhdessä muiden kanssa.

Lapsen toimintakykyä ja itsenäisyyttä voidaan tukea monissa pienissä hetkissä, joissa hän saa itse tehdä ja päättää.

Rauhallinen ruokailu

Jos lapsi tarvitsee runsaasti tukea keskittymiseen (esimerkiksi vaikeavammaisuus, autismin kirjo) ruokailutilanteisiin on hyvä varata reilusti aikaa ja rauhoittaa ruokailua edeltävä ja ruokailun aikainen ympäristö.

Jotkut voivat tarvita soseutetun ruuan, joten se on ruokia suunniteltaessa hyvä ottaa huomioon.

Vertaistuen mahdollistaminen

Eryteisesti perheen aikuiset odottavat saavansa vertaistukea tavatessaan muita erityisperheitä leireillä tai muissa tapahtumissa. Palveluntuottajan on hyvä luoda tilanteita vertaistukikeskusteluun ja huomioida se aikataulussa.

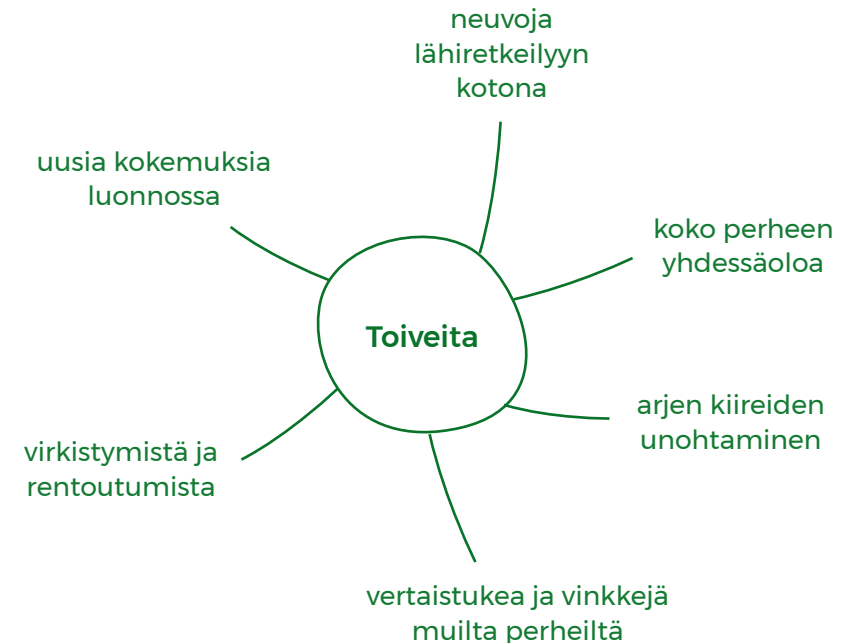
Palveluntuottajan ei kuitenkaan ole tarkoitus vetää vertaistukikeskustelua, vaan joku osallistujista voi ohjata keskustelua halutessaan tai sitä voidaan käydä luontevasti tilanteissa, joissa aikuiset ovat rauhassa toistensa kanssa keskenään ja lapset touhuavat muuta.

Rauhoittava musisointi

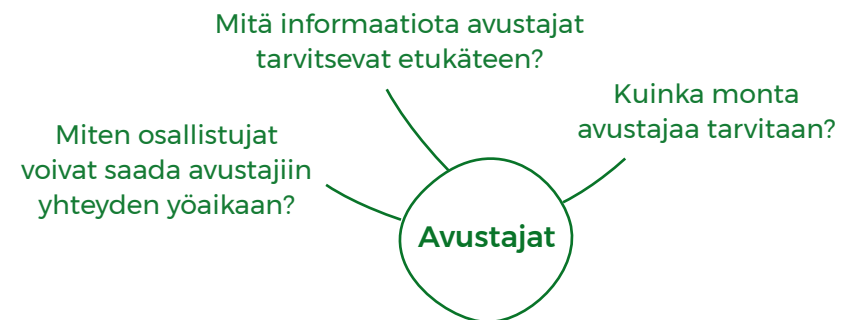
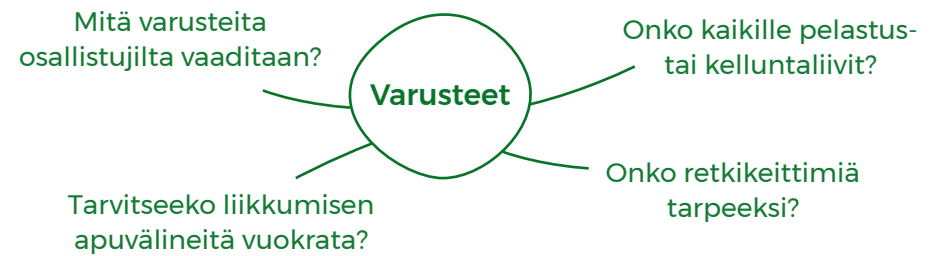
Musiikilla on rauhoittava voima ja siksi yhteiset laulu- ja musisointihetket nuotion ääressä kannattaa laittaa aikatauluun. Iltanuotiolla ennen nukkumaan menoa on hyvä laulaa muutama kaikkien tuntema laulu ja samalla voidaan koella lasten itse askartelema rytmisoihtimia.

Esimerkkejä perheiden toiveista:

Suunnittelussa huomioitavaa:

Miten toiminnassa otetaan huomioon kommunikointi kuvien ja tukiviittomien avulla?

Sisältö

Henkilökunnan rooleja tapahtumassa:

Opas On vastuussa järjestelyistä, suunnittelee aika-
taulun ja vastaa yhteydenpidosta perheisiin.
Pitää ryhmän kasassa ja vetää aktiviteetit.

Yleisavustaja Avustaa kaikkia osallistujia tarvittaessa esi-
merkiksi ruokailussa ja majoittumisessa.

**Henkilökohtainen
avustaja** Saattaa tulla jonkun osallistujan mukana ja
on vain hänen avustajansa. Henkilökohtaisen
avustajan työhön kuuluu esimerkiksi pukeu-
tumisessa ja wc-käynneissä avustaminen.
Henkilökohtaisen avustajan työtehtävistä tai
ohjaamisesta vastaa hänen avustettavansa.

Esimerkkejä viikonlopun elämyksistä:

luontopolku

uiminen ja
vesileikit

saunominen

tikkupullien
paistaminen

trangialla
kokkaaminen

melonta

kalastaminen

metsässä
seikkaileminen

Liite 1: Hinnoittelupohja

Palvelun kustannukset

Hinnoittelun perusteena käytettävä asiakasmäärä: _____

Kustannuslaji

Nimike

Määrä

Yksikkökustannus

Hinta yhteensä

Kustannuslaji	Nimike	Määrä	Yksikkökustannus	Hinta yhteensä

Nettokulut yhteensä: _____

1. Lisää haluttu kate kertoimella nettokustannusten päälle.

Kerroin = $100 / (100 - \text{Katetavoite } \%)$

Katteellinen hinta = Nettokulut x kerroin

Katetavoite % _____

Nettokulut

Kerroin

Katteellinen hinta: _____

2. Lisää mahdollinen myyntikulu tai -komissio katteellisen hinnan päälle.

Kerroin = $100 / (100 - \text{Myyntikomissio } \%)$

Hinta myyntikulun kanssa = Katteellinen hinta x kerroin

Myyntikomissio % _____

Katteellinen hinta

Kerroin

Hinta myyntikulun kanssa: _____

3. Lopuksi Alv lisätään ulosmyyntihinnastoon.

Myyntihinta = Hinta myyntikulun kanssa + Hinta myyntikulun kanssa / 100 x Alv %

Myyntihinta per osallistuja = Myyntihinta / Asiakasmäärä

Alv % _____

Myyntihinta: _____

Myyntihinta per osallistuja: _____

Mikä on yrityksen kateprosentti? Katteella yritys maksaa omat kiinteät kustannukset, tulevan toiminnan kehittämisen ja omistaja saa voittoa.

Voit siirtää nettokulut tähän viereiseltä sivulta.

Jos katetavoite on esimerkiksi 20% ja nettokulut 1500€, tulee katteelliseksi hinnaksi 1875€.

Mitä mahdollinen myyjä pyytää?

Voit siirtää vaiheessa 1 lasketun katteellisen hinnan tähän.

Jos myyjä pyytää esimerkiksi 10% ja katteellinen hinta on 1875€, tulee hinnaksi 2083€.

Yleinen 24%, ruokatuote 14%, liikuntapalvelut ja majoitus 10 % jne.

Tämä on se hinta, jonka osallistuja palvelusta maksaa.

Liite 2: Turvallisuussuunnitelmapohja

Yleiskuvaus

Toiminnan nimi

Toimintapaikka

Ajankohta

Toiminnan
kuvaus

Järjestäjä

Turvallisuus-
vastaavan ja
varahenkilön
yhteystiedot

Tiedot
asiakkaista

Osallistujien
enimmäismäärä

Olosuhde-
rajoitukset

Ennaltaehkäisevät toimenpiteet

Viranomais-
ilmoitukset

Lupa-asioiden
varmistaminen

Riskianalyysin
laatijat ja
käsittely

Vakuutusturva

**Ohjaajien
pätevyys-
vaatimukset**

**Oppaiden
ensiapu- ja avun
hälytys-välineet,
sekä muu
turvavarustus**

**Ravinto- ja
hygienia-
ohjeistus**

Paloturvallisuus

**Turvallisuus
vesillä**

**Asiakkaiden
turvallisuus**

Pelastussuunnitelma

**Tärkeät
puhelinnumerot**

**Pelastuspisteet,
koordinaatit ja
ohjeet pelastus-
viranomaiselle**

**Ohjeet avun
hälyttämiseen**

**Tiedotusohjeet
median varalle**

**Viranomaisille
ilmoittaminen**

**Toiminta vakavissa
onnettomuus- tai
vahinko-
tilanteissa**

**Toiminta muissa
onnettomuus- tai
vahinko-
tilanteissa**

**Ohjeet
raportointiin**

Jälkihoito

Lisätietoa

Lisää apua luontomatkailupalveluiden suunnitteluun ja toteutukseen saa myöhemmin ilmestyvästä Luonto kaikille -hankkeen oppaasta: Yhdenvertaisuutta luontomatkailuun - Esteettömien ja saavutettavien luontomatkailupalveluiden suunnitteluopas.

Kaikki tuotekortit liitteineen sekä suunnitteluopas ovat saatavissa vuoden 2020 loppuun mennessä digitaalisessa muodossa osoitteesta: www.paralympia.fi/luonto-kaikille

Luonto kaikille -hanke

luontokaikille

LUKA-hanke

#luontokaikille #yhdenvertaisuus

